

Sygn. akt IV Ca 473/14

POSTANOWIENIE

Dnia 21 listopada 2014r.

Sąd Okręgowy w (...) IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący SSO Mariola Watemborska (spr.)

Sędziowie: SSO Wanda Dumanowska, del. SSR Marek Nadolny

Protokolant: sekr. sądowy Kamila Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2014 r., w S.

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Spółki Akcyjnej w G.

z udziałem M. W., Z. W.

o zasiedzenie służebności gruntowej

na skutek apelacji uczestników od postanowienia Sądu Rejonowego w (...)

z dnia 16 maja 2014 r. sygn. akt IX Ns 686/13

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 1 jedynie w ten sposób, że stwierdzić, iż wnioskodawca nabył służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu w zakresie wskazanym w tym punkcie,
2. oddalić apelację w pozostałym zakresie.

Sygn. akt IV Ca 473/14

UZASADNIENIE

(...) S.A. w G. wniósł o stwierdzenie, że nabył przez zasiedzenie z dniem 2.01.1996r. w dobrej wierze służebność przesyłu, obciążającą nieruchomości uczestników wywodząc, iż na nieruchomość uczestników została wybudowana linia energetyczna, która nieprzerwanie była wykorzystywana do przesyłu energii elektrycznej, a tym samym upłynął okres niezbędny do zasiedzenia służebności przesyłu.

Uczestnicy postępowania M. W. i Z. W. wnieśli o oddalenie wniosku oraz zasądzenie na ich rzecz od wnioskodawcy kosztów postępowania według norm przepisanych. Zdaniem uczestników wnioskodawca nie wykazał, że był samoistnym posiadaczem służebności dotyczącej linii energetycznej, o zasiedzenie której wnosili. Nadto uczestnicy podnieśli, że wnioskodawca nie może doliczać do okresu swojego posiadania niezbędnego do zasiedzenia okresu posiadania przysługującego jego poprzednikom prawnym, przy czym uczestnicy wskazali, iż nie upłynął okres niezbędny do zasiedzenia służebności.

Postanowieniem z dnia 16 maja 2014r. Sąd Rejonowy w (...) stwierdził, że wnioskodawca (...) S.A. w G. nabył przez zasiedzenie z dniem 19 kwietnia 2005r. służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z nieruchomości stanowiącej działki gruntu nr (...) położonej w S., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą KW

nr (...) w zakresie posadowienia na niej i użytkowania widocznej linii napowietrznej średniego napięcia 15 kV zaznaczonej na mapie znajdującej się na k. 205 akt sprawy i stanowiącej integralną część niniejszego orzeczenia wraz z prawem dostępu (przechodu lub przejazdu) do ww. linii w miarę potrzeb wynikających z jej prawidłowej eksploatacji, konserwacji, modernizacji lub awarii. Nadto Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawca i uczestnicy postępowania ponoszą koszty sądowe związane ze swym udziałem w sprawie we własnym zakresie.

Powyższe orzeczenie zapadło na podstawie następującego stanu faktycznego:

Uczestnicy są współwłaścicielami nieruchomości położonej w S., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Przez ww. nieruchomość przebiega fragment linii napowietrznej średniego napięcia 15 kV, która została oddana do eksploatacji w dniu 19.04.1975r. i jest nieprzerwanie wykorzystywana do przesyłu energii elektrycznej do chwili obecnej.

Jak ustalił Sąd I instancji za podstawie zarządzenia nr 13 Naczelnego Dyrektora Zakładów (...) w B. z dnia 10 maja 1978 r. utworzony został zakład działający według zasad wewnętrznego pełnego rozrachunku gospodarczego pod nazwą Zakład (...) w S.. Na mocy zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1988 r. z dniem 31 grudnia 1988 r. przedsiębiorstwo państwowe (...) w B. uległo podziałowi, wskutek którego powstało m.in. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) z siedzibą w S.. Zarządzeniem nr 205/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. oraz na podstawie aktu notarialnego - aktu przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną z dniem 12 lipca 1993 r. Zakład (...) został przekształcony w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa - pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S.. Następnie, w/w spółka wskutek połączenia stała się częścią spółki (...) S.A. w G., która zmieniła nazwę na (...) S.A. w G., a dalej na (...) S.A. w G..

Oceniając tak ustalony stan faktyczny sprawy, przy uwzględnieniu przepisów art. 292 kc i art. 172 kc, Sąd Rejonowy zważył, że przedmiotowa linia od 19.04.1975r. nieprzerwanie była wykorzystywana przez Zakład (...) w S., początkowo jako zakład wyodrębniony w ramach przedsiębiorstwa państwowego (...) w B., następnie jako przedsiębiorstwo państwowe, a od dnia 12 lipca 1993 r. jako spółka akcyjna.

Sąd Rejonowy ustalając, czy wnioskodawca (a właściwie jego poprzednik prawny) był posiadaczem służebności w dobrej czy złej wierze, nie podzielił stanowiska wnioskodawcy odnośnie jego dobrej wiary, która – zdaniem wnioskodawcy – wynikać miała z domniemania istnienia dobrej wiary oraz jego przekonania o służącym mu prawie do korzystania z urządzeń elektroenergetycznych na nieruchomości uczestniczki, znajdującego podstawę prawną w obowiązujących w momencie budowy urządzeń przepisach ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli oraz dekrety z dnia 30 czerwca 1951 r. o obowiązku świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne. W ocenie Sądu I instancji nie można było przyjmować, że budowa tych urządzeń odbywała się w ramach powszechnej elektryfikacji, a i w przepisach ww. dekrety nie ma mowy o świadczeniach polegających na ograniczeniu praw do nieruchomości.

Oceniając charakter posiadania służebności przez poprzednika prawnego wnioskodawcy Sąd I instancji miał na względzie, że w momencie budowy przedmiotowych urządzeń elektroenergetycznych na nieruchomościach wskazanych we wniosku, stanowiły one własność osób prywatnych, zaś wnioskodawca nie przedstawił zgody i to w formie aktu notarialnego na posadowienie linii i urządzeń energetycznych na nieruchomości uczestników. W efekcie brak było podstaw do przyjęcia istnienia dobrej wiary posiadacza służebności.

Bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu w niniejszej sprawie rozpoczął się w dniu 19.04.1975r. Przyjmując, że do zasiedzenia konieczny jest okres 30 lat, albowiem poprzednik prawny wnioskodawcy wszedł w posiadanie służebności w złej wierze, Sąd I instancji stwierdził, że termin zasiedzenia upłynął z dniem 19.04.2005r. Jednocześnie bieg terminu zasiedzenia nie został przerwany na skutek żądania współwłaścicieli nieruchomości dotyczącego uregulowania stanu

prawnego linii energetycznej, albowiem wniosek uczestników o ustanowienie służebności przesyłu został wniesiony do sądu po upływie terminu zasiedzenia służebności przesyłu.

Zakres służebności przesyłu Sąd Rejonowy określił na podstawie opinii biegłego geodety R. M., która nie była kwestionowana przez wnioskodawcę i uczestników.

Z rozstrzygnięciem powyższym nie zgodzili się uczestnicy postępowania, którzy zaskarżając przedmiotowe postanowienie w całości, podnieśli zarzuty: 1) rażącego naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 kpc poprzez przyjęcie, że bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się od dnia 19.04.1975r. przy założeniu, że jest to data oddania do użytku przedmiotowej linii energetycznej, podczas gdy okoliczność ta nie została wykazana, w szczególności protokołem z dnia 19.04.1975r., oraz 2) naruszenia prawa materialnego, tj. przepisu art. 292 kc – w zw. z art. 172 kc poprzez uznanie, że wnioskodawca był uprawniony do doliczenia okresu posiadania swoich poprzedników prawnych, w zw. z art. 176 § 1 kc, art. 172 kc i art. 352 kc poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nabył służebność przesyłu mimo braku samoistności posiadania, oraz w zw. z art. 305¹ kc poprzez stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu, mimo że została ona wprowadzona do kodeksu cywilnego dopiero z dniem 3.08.2008r.

W konsekwencji apelujący wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości poprzez oddalenie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu oraz poprzez zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestników kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestnika postępowania zasługuje na uwzględnienie jedynie w części dotyczącej zarzutu, iż w dacie, w której Sąd Rejonowy stwierdził zasiedzenie służebności przesyłu instytucja taka nie była uregulowana w kodeksie cywilnym, a więc nie było możliwe stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu z dniem 19.04.2005r. W pozostałym zakresie apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Na wstępie zauważyć należy, że mając na uwadze treść art. 382 k.p.c., sąd II instancji ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1998 r., II CKN 704/97 - za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej Lex). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił Sądowi rozpoznającemu apelację na konstatację, że dokonane przez Sąd Rejonowy rozstrzygnięcie, jak i wnioski wywiedzione z ustalonych okoliczności, prowadzące do wydania zaskarżonego postanowienia były prawidłowe. Sąd Okręgowy nie znalazł zatem podstaw do innej, aniżeli dokonana przez Sąd Rejonowy, oceny okoliczności powoływanych przez strony w toku postępowania sądowego przed obiema instancjami.

Sąd Okręgowy w pełni akceptuje poczynione przez Sąd I instancji ustalenia stanu faktycznego, jak i zaprezentowane w uzasadnieniu skarżonego orzeczenia rozważania prawne. Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny merytorycznej zgłoszonych roszczeń. W konsekwencji, zarzuty podniesione w treści apelacji, w ocenie Sądu II instancji, stanowią w istocie gołosłowną polemikę z prawidłowymi wskazaniem i rozważaniami Sądu I instancji.

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca domagał się stwierdzenia nabycia przez niego w drodze zasiedzenia służebności obciążającej wymienioną w pozwie nieruchomości należącą do uczestników postępowania. Wyjaśnił, że do owego nabycia miało dojść z dniem 19 kwietnia 2005 roku w zakresie linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV.

Instytucja służebności przesyłu (art. 305¹ i następne k.c.) została wprowadzona do polskiego systemu prawnego dopiero z dniem 3 sierpnia 2008 roku, na podstawie ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731). Był to trzeci - obok służebności gruntowych i służebności osobistych - rodzaj służebności.

Zgodnie z art. 305¹ k.c., nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

Wobec powyższego, nie mogło w niniejszej sprawie być wątpliwości co do tego, że na dzień 19.04.2005r., który Sąd I instancji przyjął jako datę zasiedzenia, w polskim prawie nie znana była instytucja zasiedzenia przesyłu. Jednakże zauważyć należy, że wnioskodawca w złożonym do Sądu wniosku z dnia 26 lipca 2013r. nie domagał się stwierdzenia nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu, jak to ujął Sąd Rejonowy wydając postanowienie w sprawie, lecz domagał się stwierdzenia, że wnioskodawca nabył przez zasiedzenie służebność obciążając nieruchomości położoną w S., polegająca na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej poprzez wskazany we wniosku sposób. Ponadto, w uzasadnieniu wniosku w części dotyczącej zakresu i daty nabycia ograniczonego prawa rzeczowego wnioskodawca w sposób jasny i precyzyjny wskazał, że domaga się stwierdzenia, że w dacie określonej w petitum żądania wniosku nabył przez zasiedzenie służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającą nieruchomości obciążoną polegającą na prawie korzystania z niej poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację znajdujących się na niej urządzeń elektroenergetycznych.

Zgodnie natomiast z utrwalonym już w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia tzw. służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Była to specyficzna służebność gruntowa, nabywana przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia, jako prawo do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa. Odpowiadała więc w zakresie funkcji i treści wykreowanej dopiero w 2008 roku służebności przesyłu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 – za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej Lex).. Nie można więc twierdzić, że przed dniem 3 sierpnia 2008 roku miało miejsce posiadanie służebności przesyłu, skoro prawo to jeszcze wówczas nie zostało skodyfikowane. Istniejący na nieruchomości stan faktyczny mógł jednak - w takiej sytuacji - wskazywać na wykonywanie przez przedsiębiorcę służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013r., sygn. akt III CZP 18/13 – za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej Lex).

W ocenie Sądu II instancji z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie.

Jako pierwszy zarzut apelacyjny uczestnicy postępowania wskazali rażącego naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 kpc poprzez przyjęcie przez Sąd I instancji, że bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się od dnia 19.04.1975r. podczas gdy, ich zdaniem, okoliczność ta nie została wykazana, w szczególności protokołem z dnia 19.04.1975r. Nie sposób zgodzić się z tak sformułowanym zarzutem uczestników. Przepis art. 233 kpc stanowi, że Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Ocena dowodów odnosi się do wyboru określonych środków dowodowych i do sposobu ich przeprowadzenia. Mają być one ocenione konkretnie i w związku z całym zebrany materiał dowodowy. Jest to podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygnięcia kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału. Ze złożonej do akt sprawy przez wnioskodawcę dokumentacji związanej z budową linii napowietrznej 15 kV (...) S.-S. wynika, że powyższa linia napowietrzna przebiegała m.in. przez ówczesną działkę nr (...) (w wyniku scalenia a następnie podziału, powstały działki nr (...) będące przedmiotem sprawy) oraz to, że protokołem odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji z dnia 19 kwietnia 1975r. oddano obiekt do eksploatacji i zezwolono na jego eksploatację. Zgodzić się więc należy z Sądem I instancji, że przedmiotowa linia energetyczna została oddana

do eksploatacji w dniu 19.04.1975r. i od tego czasu jest wykorzystywana do przesyłu energii elektrycznej, uczestnicy postępowania nie zdołali wykazać aby było inaczej.

Słusznie także wskazał Sąd Rejonowy, w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, iż stosownie do art. 292 k.p.c., służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przy czym służebność gruntowa (służebność przesyłu) jest jedynym ograniczonym prawem rzeczowym, które może być przedmiotem zasiedzenia. Przepis art. 292 k.p.c.. dopuszcza taką możliwość i zarazem określa warunki, w których to może nastąpić, odsyłając poza tym do odpowiedniego stosowania przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie tzn. art. 172, 173, 175 i 176 k.c.

Pierwszy z tych przepisów, tj. art. 172 k.p.c. określa terminy zasiedzenia. Bieg tego terminu rozpoczyna się od dnia przystąpienia przez samoistnego posiadacza służebności gruntowej do jej wykonywania, to znaczy do korzystania z urządzenia, o którym mowa w zdaniu pierwszym art. 292 k.c., w zakresie odpowiadającym treści służebności.

Samoistne zaś posiadanie służebności polega na korzystaniu z cudzej nieruchomości w zakresie służebności określonego rodzaju. Posiadanie to musi być stabilne, czyli musi polegać na korzystaniu ze służebności w sposób pozbawiony cech przypadkowości. W wyroku z 31 maja 2006r., wydanym w sprawie IV CSK 149/2005 (LexPolonica nr 409449) Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na to, że posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność.

Z ustalonego przez Sąd I instancji, a aprobowanego przez Sąd Okręgowy stanu faktycznego wynika, że z przedmiotowej linii przesyłowej średniego napięcia 15kV a więc i z działek należących obecnie do uczestników postępowania położonych w miejscowości S., w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu nieprzerwanie korzystali po 1975r. Skarb Państwa – przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...) w B. a później przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w S., następnie Zakład (...) SA w S., a od dnia 26.11.2004r. i nadal korzysta spółka (...) SA w G..

Zgodnie z dyspozycją art.176 § 1 k.c. obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania wszystkich swoich poprzedników jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. Zgodnie z art. 348 k.c. przeniesienie posiadania następuje przez wydanie rzeczy. Wydanie dokumentów, które umożliwiają rozporządzenie rzeczą, jak również wydanie środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą, jest równoznaczne z wydaniem rzeczy. Dołączone do wniosku dokumenty (zarządzenia, akty notarialne, odpis z KRS wnioskodawcy) wykazały następstwo prawne podmiotów wymienionych w uzasadnieniu wniosku i jednocześnie przeniesienie posiadania. Potwierdzają one także ciągłość posiadania.

Dodać przy tym należy, że Sąd Okręgowy całkowicie akceptuje i traktuje jako własne stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w jego postanowieniach z dnia 25.01.2006r. I CSK 11/05, z dnia 17.12.2008r. I CSK 171/08, z dnia 14.10.2011r. , III CSK 251/10, z dnia 12.01.2012r., IV CSK 183/11 , z dnia 9.02.2012r. , III CZP 93/11 oraz w ich uzasadnieniach. Wskazuje się w nich min., że nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989r. nie było posiadaniem w rozumieniu art.352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia. Osoba prawna, która przed dniem 1.02.1989r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1.02.1989r. zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania.

Skoro obecny wnioskodawca dysponuje zarówno dokumentacją dotyczącą inwestycji pod nazwą linia napowietrzna 15kv (...) S. – S., jak również dokonuje on konserwacji i oględzin linii napowietrznej, uznać należy, że doszło do przeniesienia na niego posiadania służebności „przesyłowej”, o której mowa we wniosku. Wobec powyższego zarzuty apelacji dotyczące naruszenia prawa materialnego tj. art. 292 w zw. z art. 172 k.c. , 176 k.c. i art. 352 k.c. zdaniem Sądu Okręgowego nie zasługują na uwzględnienie.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy zmienił, mocą art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc zaskarżone postanowienie jedynie w ten sposób, że stwierdził, że wnioskodawca nabył służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu w zakresie wskazanym w tym punkcie. W pozostałym zakresie, apelacja jako bezzasadna na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc, podlegała oddaleniu.